

Umetnici:

ROBERT MORIS, (Robert Morris), 21.3, 1964.

Performans 21.3 Roberta Morisa koji ekskluzivno prikazujemo na ovoj izložbi, jedan je od najranijih primera predavačkog performansa ovog značajnog američkog skulptora, konceptualnog umetnika i pisca. Uz Donalda Džada, Moris se smatra jednim od najprominentnijih umetnika i teoretičara minimalizma. Njegov rad je, takođe, značajan za razvoj umetnosti performansa, land art-a, procesualne umetnosti i umetničke instalacije. Ukratko, možemo ga smatrati jednim od „očeva“ savremene umetnosti. U desetominutnom performansu 21.3 iz 1964. godine umetnik prati usnama (kao na plejbeku) predavanje Ervina Panovskog pod nazivom *Ikonološke studije*, ponavljajući svaku i najmanju radnju koja prati predavanje ovog velikog istoričara umetnosti. Budući da se studija Panovskog odnosi na raspravu oko sadržaja i forme, pokreti usana govornika-performera namerno su 'raštimovani' sa zvukom predavanja koji zapravo dolazi iz obližnjeg kasetofona. S obzirom da Moris dolazi iz polja bliskog plesu, on ovde ne koristi ono što se naziva 'found footage' (nađeni ili već postojeći video materijal), već 'found movement' – već postojeći pokreti.

ANDREA FREJZER, *Izvolite, mogu li da vam pomognem?* (Andrea Fraser, *May I Help You?*), 1991.

Andrea Frejzer je jedna od trenutno najpoznatijih američkih umetnica čiji je rad vezan za format feminističkog performansa i institucionalne kritike. Frejzer u svojim radovima prevashodno analizira funkciju umetnosti i institucija umetnosti kroz sociološke, psihoanalitičke i feminističke perspektive. Njen čuveni performans *Izvolite, mogu li da vam pomognem?* predstavlja svojevrsnu parodiju figure galerijskog vodiča u kojem umetnica iznenada okuplja oko sebe publiku i tobože otpočinje objašnjavanje umetničkih dela, dok zapravo izgovara okoštale fraze o umetnosti u monološkoj formi i koristi publiku samo kao "kulisu". Tekst koji izgovara je unapred napisan i baziran na intervjuima sa umetnicima, kolekcionarima, umetničkim dilerima i ljudima koji nemaju nikakve veze sa umetnošću. Taj kolažni tekst omogućava umetnici da govori sa više različitih društvenih i klasnih pozicija i da analizira odnose među njima u okviru institucije umetnosti.

V-GIRLS *Pitanje Maneove Olimpije* (The Question of Manet's "Olympia": Posed and Skirted), 1989.

V-Girls je grupa performerki koju su činile Andrea Frejzer, Džesika Čalmers, Marta Ber, Mariane Vims i Erin Krejmer. V-Girls su započele svoj rad kao čitateljska grupa zainteresovana za feminističku teoriju, kako bi kasnije postale poznate po svojim performativnim diskusijama.

Pitanje Maneove Olimpije je izrežirana panel-diskusija u kojoj ove umetnice i teoretičarke na veoma inteligentan i sofisticiran, a u isto vreme veoma duhovit i samo-ironičan način preispituju čitav niz tema, prvenstveno u polju edukacije i teorije, počevši od refleksije sopstvenih pozicija kao predavača, preko institucije panel diskusije, do niza različitih teorija i „izama“, pri čemu je okosnica njihove performativne diskusije čuvena slika „Olimpija“ Edvara Manea.

DEN GREJEM, *Publika/Performer/Ogledalo*, (Dan Graham, *Audience/Performer/Mirror*), 1977

dokumentacija performansa, De Appel, Amsterdam 17min 45sec

Den Grejem je jedan od najznačajnijih umetnika kritičke konceptualne umetnosti, kao i teoretičara i pisaca o umetnosti danas. Akteri u ovom performansu su umetnik-izvođač, publika i veliko ogledalo. Umetnik stoji ispred ogledala, licem okrenutim prema publici, dok publika istovremeno posmatra i umetnika-performera i svoj odraz u ogledalu iza njegovih leđa. Grejem izvodi jednostavne radnje (kreće se po sceni, čini pokrete rukama, menja izraze lica i sl) i istovremeno ih precizno opisuje publici, služeći se principom tautologije, i ispitujući odnos između izvođačke akcije i govornog čina. Istovremeno, on

reaguje i na ponašanje publike (izraze lica, smeh i sl) preklapajući prostor 'auditorijuma' sa prostorom 'pozornice'. Prisustvo ogedala i Grejemova interaktivnost sa publikom, čine da odnos između publike i performerera postane višestruko multiplikovan.

MARTA RAZLER, *Marta Razler čita Vogue*, (Martha Rosler, *Martha Rosler Reads Vogue*), 1982
video performans, 25min. 45 sec.

Marta Razler je široko poznata po svojim performansima, fotografskim serijama, radovima u mediju videa i instalacije u kojima se, počev od kraja šezdesetih godina, fokusira na strukture i konstrukcije svakodnevnog i javnog života. Njeni radovi često proizilaze iz feminističkog pristupa i različitih medijskih tehnika.

Na izložbi *Lecture Performance* biće izložena video dokumentacija performansa koji je Marta Razler izvela uživo 1982. godine za čuvenu *Paper Tiger* alternativnu televiziju u Njujorku. U ovom performansu umetnica lista jedan broj časopisa *Vogue*, čitajući određene delove teksta, komentarišući ilustracije i reklame u časopisu i iščitavajući odnose koji im leže u osnovi – od uloge žene u konzervativnom društvu, do odnosa između ekonomije mode i zemalja „trećeg sveta“.

FIA BAKSTREM, *Instinkt krda 360°*, (Fia Backström, *Herd Instinct 360°*), 2005 – 2010,
izložbena instalacija i performans uživo (24. januar, CZKD)

U svom performansu *Instinkt krda 360°*, mlada švedska umetnica Fia Bakstrem (koja trenutno živi i radi u Njujorku) diskutuje pojam ljudske zajednice i njenu vezu sa religijom, nacijom, ideologijom ili, pak, potrošnjom. Zajednica koja ovu umetnicu najviše zanima jeste zajednica "ljubitelja umetnosti" ili činioca "sveta umetnosti", nekoga ko se identifikuje kroz pripadanje umetničkoj zajednici. Fia Bakstrem počinje svoj performans obraćanjem "Dragi ljubavniče, ili radije, dragi ti sa kojim delim veru u umetnost" i nastavlja svoj govor u oštrm kritičkom maniru postavljajući sledeća pitanja: "Kako se može desiti jedna zajednica otpora, ako to želimo? Gde je taj prostor gde jedan skup ima šire značenje od gomile prezasićenih potrošača u potrazi za zezanjem čiji je cilj da poziraju kao politički svesna bića?". *Instinkt krda 360°* biće izložen u Kući Legata u vidu monumentalne instalacije koja sublimira različite kontekste izvođenja ovog performansa, a sam performans na lokalnom jeziku izvešće uživo avatar umetnice Fie Backstrem u CZKD-u, 24. januara u 18:00.

KATARINA ZDJELAR I JAN FERVERT, *O prošlim budućnostima*, (Katarina Zdjelar and Jan Verwoert, *On Past Futures*)
performans uživo (24. januar, CZKD)

Mlada beogradska umetnica Katarina Zdjelar (koja trenutno živi i radi u Roterdamu) i poznati berlinski kritičar i teoretičar umetnosti Jan Fervert izvešće dijaloški i debatan performans u kojem će diskutovati različite interpretativne konstrukte i kontekste prezentacije koji prate kretanje, razvoj i promociju savremene umetnosti. Performans je kreiran specifično za ovu izložbu, ali je njegovo značenje vezano za široke okvire međunarodne umetničke scene kao institucije.

PINKY SHOW, *Susret povodom Radikalnog obrazovanja: Mačke u Sloveniji*, (*Encounters on Radical Education: Cats in Slovenia*), 2009.

Predavanje-animacija

Pinky šou je originalna, nisko-bužetska, nezavisna obrazovna TV emisija koju proizvodi grupa ljudi (trenutno locirana na Havajima) koja nastoji da ostane anonimna. Ova emisija postavlja u svoj fokus informacije i ideje koje su često pogrešno interpretirane, potisnute, ignorisane ili na bilo koji drugi način isključene iz mejnstrim diskusije. Pinky predstavlja i analizira ove materijale na neformalan i lako razumljiv način uz obilje ilustracija izvedenih u formi originalnih crteža specifično proizvedenih za taj kontekst prezentacije. Pinky zanima širok krug tema: manje poznate istorijske činjenice, kritička analiza i interpretacija različitih kulturalnih tekstova (filmova, umetnosti, reklama, muzike itd.), društveni i politički

komentari, pitanja morala i etike, i bazično sve što ljudi možda ne znaju ili ne provode mnogo vremena razmišljajući o tome.

U tom smislu, Pinki šou se može nazvati pravim kritičkim pop-kulturnim fenomenom našeg doba. Sve epizode ove emisije moguće je besplatno daunlodovati sa adrese:

www.PinkyShow.org.

Na izložbi prikazujemo njihovu recentnu emisiju *Susret povodom Radikalnog obrazovanja: Mačke u Sloveniji* iz 2009. godine koja tematizuje samu formu radikalnog obrazovanja.

VALTER BENJAMIN, *Mondrijan '63-'96* (Walter Benjamin, *Mondrian 63-96*), 1987.

Valtera Benjamina koji učestvuje na ovoj izložbi, zapravo možemo predstaviti kao istoričara umetnosti čiji biografski podaci nisu poznati. On je najpoznatiji po predavanju pod nazivom *Mondrijan '63-'96* koje je posvećeno slikama Pita Mondrijana datiranim između 1963 i 1996. godine. Predavanje je organizovala galerija ŠKUC i Marksistički centar u Ljubljani 1986. godine. Ista lekcija je snimljena u Beogradu i emitovana na Beogradskoj televiziji godinu dana kasnije u okviru programa *TV Galerija*.

Na izložbi prikazujemo snimak ove lekcije Valtera Benjamina i slike Pita Mondrijana koje su bile u središtu njegove debate.

PIRATBIRAN, *Egzodus remiks*, (Piratbyrån, *Exodus Remix*), 2008.

Dokumentacija performansa

Piratbyran (švedski: Biro za pirateriju) nije striktno umetnički kolektiv, već radije grupa aktivista koja se bori protiv komercijalizacije znanja i informacija, oličenoj u instituciji kopirajta. Rad ove grupe je bio posvećen restrikcijama koje takav sistem nameće, naročito u polju digitalne i mrežne kulture koja nam navodno obezbeđuje mnogo demokratičniji pristup zajedničkim resursima iz polja kulture. Danas, Piratbyran više ne žele da se bave problematikom "autorskih prava", i smatraju da je ta tema prevaziđena - nadalje, kolektiv želi da se bavi proučavanjem, poboljšavanjem i novim načinima za kopiranje, skladištenje i distribuciju informacija. Društveni aktivizam grupe Piratbiran se pre svega ogleda u formiranju platforme za razmenu The Pirate Bay, kao mesta na kojem je moguće slobodno deliti i razmenjivati kulturne sadržaje bez obzira na trenutne zakonske restrikcije.

U svojim akcijama Piratbyran često koriste performativne strategije ili internet-video forme koje figurišu i kao umetnost, a koje ova grupa rado izlaže na raznim značajnim manifestacijama kao što su *Transmedijale* u Berlinu ili prethodna *Manifesta 2008*. u Trentinu. Na izložbi *Lecture Performance* biće predstavljeno nekoliko manifestnih tekstova grupe Piratbyran i nekoliko video zapisa njihovih "tajnih" performansa.

MARK LEKI, *Kino u krugu*, (Mark Leckey, *Cinema in the Round*), 2008.

(predavanje-performans, montirana video dokumentacija)

Mark Leky, dobitnik Turnerove nagrade 2008. godine za najboljeg britanskog umetnika, predstavio se na izložbi finalista u Tate galeriji u Londonu, baš ovim radom. *Kino u krugu* ili *kino sa svih strana* kako je još moguće prevesti naziv ovog predavanja-performansa sastoji se iz četiri dela naizgled opskurnih naziva: „hleb i so“, „lopte od krzna“, „3 i D“ i „stene su spor život“. Umetnik se bavi genezom medijskih slika koje nas okružuju i odnosom između predmeta tj. trodimenzionalne stvarnosti i njihovih slika tj. dvodimenzionalne pojavnosti na televiziji, filmu ili kao animiranih slika. U razvijanju ovog predavanja-performansa, Leky se obilato služi referencama iz popularne kulture, televizijskih emisija, umetnosti, filma i dr, pa se tako u ovom filmu-predavanju-performansu pojavljuju mačak Filiks, Garfield, Homer Simpson, ali i radovi umetnika kao što su Filip Gaston, Georg Bazelic, Gilbert i Džordž i još mnogo toga.

JERONIMO FOS, *Fanfare za efektivnu slobodu*, (Jeronimo Voss, *Fanfares for Effective Freedom*), 2008

video, 23 min. 50 sec.

Video-instalacija mladog nemačkog umetnika Jeronima Fosa, koja sadrži elemente predavačkih pomagala kao što su grafoskop i grafoskopske folije, zasnovana je na umetnikovom istraživanju razvoja kibernetike. Polazište ovog rada je prototip kompjuterskog upravljačkog centra, koji je razvio britanski naučnik Staford Ber (Staphord Beer) sedamdesetih godina u cilju kontrole i regulacije razvoja nacionalne planske ekonomije čileanske države nakon dolaska na vlast Salvadora Aljendea i uspostavljanja socijalističkog društvenog poretka. Ber opisuje glavnu sobu upravljačkog centra, tzv. Opsroom kao deo projekta koji slobodu definiše kao „merljivu funkciju efektivnosti“. Futuristički izgled ove sobe implicira ne samo politička očekivanja i obećanja socijalističkog projekta društvene modernizacije, već aludira i na uspostavljanje specifične veze između čoveka i tehnologije koja je danas, sa masovnom upotrebom kompjutera, postala deo svakodnevnog života.

POLIN BUDRI I RENATE LORENC, *N.O.Body*, (Renate Lorenz i Pauline Boudry, *N.O.Body*), 2008

foto i video instalacija: 47 fotografija i DVD 15 min

Foto i video instalacija *N.O. Body* švajcarskih umetnica baziranih u Berlinu Renate Lorenc i Polin Budri, rezultat je njihovog interesovanja za istraživanja nemačkog devetnaestovekovnog seksologa Magnusa Hiršfelda, koji je razvio svojevrsnu teoriju roda, koju je nazvao teorijom 'međustanja' po kojoj su 'muško' i 'žensko' ideali koji postoje samo u teoriji, dok je u realnosti svako ljudsko telo negde između ova dva. Sam film predstavlja video re-inscenaciju fotografije čuvene američke bradate žene iz devetnaestog veka. Reinscenacija se odvija u devetnaestovekovnoj sali za predavanja, pred praznim auditorijumom, koji zamenjuju posmatrači na izložbi. Film između ostalog postavlja pitanje šta se događa u procesu produkcije znanja u trenutku kada objekat istraživanja zauzme mesto predavača-istraživača?

TkH (Teorija koja hoda), *Pojam TEORIJSKA PRAKSA u formatu Sharp Thoughts + HIPERREALNA ALEGORIJA - prostorna instalacija* (umetnički događaj, 19. februar, Salon Muzeja Savremene umetnosti)

Teorija koja hoda oformljena je kao istraživačko-teorijsko-umetnička grupa u Beogradu 2000. godine. Osnovna delatnost TkH platforme je osnaživanje savremenih izvođačkih praksi i njihovih kritičkih diskursa kroz TkH časopis za teoriju izvođačkih umetnosti, obrazovne programe i umetničko-teorijske projekte. Umetnička praksa TkH je od početka bila posvećena razmatranju pojma 'teorijski performans' i uglavnom se odvijala na terenu izvođačkih umetnosti. Prošle godine TkH je izvela svoj 'Poslednji teorijski performans *Générique*' u kome je zapravo publika bila izvedena na stejdž, tako što je pozvana da postavi pitanje i da svoj komentar na performans koji se navodno 'tek završio'. Poslednji teorijski performans *Générique* je performans koji se samo fiktivno desio, a koji je dobio svoj legitimitet, trajanje i formu tek nakon što je publika pristala da učestvuje u ovoj igri 'pretvaranja'. Performans je bio najavljen kao predstava koja će se baviti kontraverznom tematikom – ženskim sisama. Nakon što je izvela svoj poslednji teorijski performans TkH se posvetila projektima samo-edukacije i alternativnom pozorištu. Format diskusije u vidu *Sharp Thoughts* kao neposredne kritičke rasprave jednog 'proponenta' i jednog 'oponenta' određene teorijske teze razvijen je u okviru projekta samo-edukacije pod nazivom *Raškolovano znanje*. Na izložbi *Lecture Performance* TkH će izvesti jednu ovakvu diskusiju na temu Altiserovog pojma 'teorijska praksa' i izložiti prostornu instalaciju pod nazivom *Hiperrealna alegorija*.

GRUPA SPOMENIK, Projekat *Matem*, 2009-2010.

(video instalacija i distributivna skulptura)

Od 2002. godine Grupa Spomenik je bila aktivna u polju umetničke prakse i teorije, razvijajući strategije za generisanje političkog prostora koji bi omogućio diskusiju o jugoslovenskim ratovima devedesetih godina i postojanju posleratnih kolektiviteta u regionu. Ova grupa traga za drugačijim modusima pripadanja i solidarnosti od onih koje možemo prepoznati kao etno-kulturalne, a što je imperativ koji uspostavljaju, kako nove etničke države, tako i Evropska Unija.

Grupa Spomenik postavlja u središte svoje analize genocid u Srebrenici i veruje da se o genocidu može govoriti, ali da su politika i kritika ideologije jedini odgovarajući jezici kroz koje se zapravo može govoriti o genocidu. Jedan od aspekta tog govora jeste "konstrukcija matema genocida", o čemu se može više saznati u video belešci predavanja i diskusije unutar ove grupe. Matem je koncept koji je uveo dvadesetovekovni psihoanalitičar Žak Lakan. U pitanju je formula koja daje mogućnost da se određene ideje i analize izraze kroz matematičke relacije.

Nešto više o radu Grupe Spomenik, biće moguće čuti u subotu 30. januara u 18:00, kada je zakazano predavljanje radova i diskusija sa publikom.